

MICHAŁ ROMANOWSKI

<https://doi.org/10.33995/wu2025.1.1>

date of receipt: 16.04.2025

date of acceptance: 15.05.2025

Umowa ubezpieczenia w Kodeksie cywilnym fasadą umowy nazwanej

Umowa ubezpieczenia należy do najdonioślejszych umów nazwanych zawieranych w obrocie profesjonalnym i konsumenckim. Jej natura polega na transferze ryzyka finansowego zajścia oznaczonych zdarzeń, zazwyczaj niechcianych, z osoby narażonej na takie ryzyko na profesjonalistę, jakim jest ubezpieczyciel posiadający kompetencje, doświadczenie i środki, aby oszacować prawdopodobieństwo wystąpienia takiego zdarzenia. Nie sposób wyobrazić sobie funkcjonowania obrotu gospodarczego, a szerzej – życia społecznego, bez ubezpieczenia. Umowa ubezpieczenia należy do umów zawieranych masowo, bez których społeczeństwo nie może bezpiecznie funkcjonować. Ubezpieczyciel jest powiernikiem powierzonych mu przez ubezpieczających środków pieniężnych, którymi ma obowiązek tak gospodarować, aby w razie wystąpienia zdarzenia objętego ubezpieczeniem zrekompensować z otrzymanych środków (zwanych składką ubezpieczeniową uiszczoną przez ubezpieczających) szkodę poniesioną przez ubezpieczonego. Wydawać by się mogło, że nie ma zatem wątpliwości, jakie są cechy wyróżniające umowy ubezpieczenia, które pozwalają zdefiniować ją w podstawowym akcie prawa prywatnego, jakim jest Kodeks cywilny. Okazuje się jednak, że definicja umowy ubezpieczenia w Kodeksie cywilnym może oznaczać w zasadzie wszystko. Prawdopodobnie spowodowało to skonstruowanie definicji umowy ubezpieczenia na potrzeby regulacji publicznoprawnej działalności ubezpieczeniowej. Celem artykułu jest wykazanie, iż w prawie cywilnym i publicznym konkurują ze sobą dwie definicje umowy ubezpieczenia oraz że konkurencja taka doprowadziła do marginalizacji definicji umowy ubezpieczenia zawartej w Kodeksie cywilnym. W artykule została postawiona teza o konieczności zmiany definicji umowy ubezpieczenia w Kodeksie cywilnym, aby prywatne prawo ubezpieczeń odzyskało należną mu rangę w dziedzinie prawa ubezpieczeniowego.

Słowa kluczowe: umowa ubezpieczenia, ubezpieczyciel, ubezpieczający, ryzyko, hazard moralny.

Insurance contract in the Civil Code is a facade of a named contract

An insurance contract is one of the most important named contracts concluded in professional and consumer transactions. Its nature consists in the transfer of financial risk of specified events, usually unwanted, from a person exposed to such risk to a professional, i.e. an insurer with the competence, experience and resources to assess the probability of such an event occurring. It is impossible to imagine the functioning of economic trade, and more broadly, social life, without insurance. Insurance contracts are among the most commonly concluded contracts, without which society cannot function safely. The insurer is the custodian of the funds entrusted to it by the policyholders, which it is obliged to manage in such a way that, in the event of an insured event, it compensates the insured for the damage suffered from the funds received (known as the insurance premium paid by the policyholders). It would seem that there is no doubt as to the distinguishing features of insurance contracts that allow them to be defined in a basic act of private law such as the Civil Code. However, it turns out that the definition of an insurance contract in the Civil Code can basically mean 'anything'. This was probably caused by the construction of the definition of an insurance contract for the purposes of public law regulation of insurance activities. The aim of this article is to show that two definitions of an insurance contract compete with each other in civil and public law and that this competition has led to the marginalisation of the definition of an insurance contract contained in the Civil Code. The article argues that the definition of an insurance contract in the Civil Code needs to be changed in order for private insurance law to regain its rightful place in the field of insurance law.

keywords: Insurance contract, insurer, policyholder, risk, moral hazard

PROF. DR HAB. MICHAŁ ROMANOWSKI – profesor w Katedrze Prawa Handlowego na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego.

ORCID: 0000-0003-1065-0958

e-mail: m.romanowski@romanowski.eu